

Peter Stoličný

Psáno pro FSS MU 2015

Právo na duševní vlastnictví

Vznik ochrany duševního vlastnictví

Pod tímto pojmem rozumíme souhrn různých právních předpisů, (Vyhlášky, zákony, vykonávací předpisy orgánů státní správy) které zabezpečují to, aby náš majetek, v tomto případě duševní vlastnictví, byl náležitě chráněn, nebyl zneužit, neoprávněně napodobován a aby z titulu ochrany práv plynul při smluvním udělení použití práv jiným subjektem náležitý zisk.

Stručně z historie

V 17. století začal v Anglii vznikat systém (na základě precedenčního práva), kterým se definovaly právní podmínky, za kterých k takové ochraně vznikl právní nárok. Avšak až v roce 1709 vznikl vůbec první plnohodnotný autorský zákon nazývaný *Statute of Anne* („zákon královny Anny“). Podmínkou ochrany byla registrace díla (tento princip zákona měl kořeny ve starším systému, jehož původním účelem byla cenzura).

Poprvé se termín „duševní vlastnictví“ objevil na dvoře francouzského krále Ludvíka XV. V rokoku byla na dvorech šlechty móda pořádat divadelní představení a nejúspěšnějším autorem té doby byl **Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais**, autor série komedií o Figarovi. Za svého života byl de Beaumarchais hodinářem, vynálezcem, hudebníkem, politikem, tajným agentem, nakladatelem, obchodníkem se zbraněmi a v neposlední řadě i revolucionářem ve francouzské a americké revoluci. Byl to on, který vymohl u krále, aby za provozování jeho her platili provozovatelé tantiémy, tedy konkrétní procento ze zisku za divadelní produkci, protože tato produkce je majetkem autora – je to jeho *duševní vlastnictví*.

Patent v moderním slova smyslu

vznikl již v roce 1474, kdy Benátská republika přijala dekret, podle kterého nové vynálezy, před tím než byly uvedené do praxe, musely být předány úřadu, aby získaly právo bránit ostatním v jejich používání a výrobě.

Anglie v roce 1623 za krále Jakuba I. následovala se svým „*Statutem dominantního postavení*“, který deklaroval, že patenty mohou být uděleny pouze pro projekty nových vynálezů. Byla to opět anglická královna Anna (1702-1714) a její právníci, kteří zavedli požadavek, aby vždy musel být přiložen písemný popis vynálezu. Patentový systém v mnoha jiných zemích, včetně Austrálie, je založen na britském právu a lze vysledovat souvislosti s původním „*Statutem dominantního postavení*“.

Ve Francii byly patenty udělovány monarchií. Nové vynálezy prověřovala Akademie, zpravidla v tajnosti, bez nutnosti zveřejnit popis vynálezu. Moderní francouzský patentový systém byl vytvořen v průběhu revoluce v roce 1791. **Ve Spojených státech**, v době takzvaného koloniálního období z let konfederace (1778-1789), některé státy přijaly své vlastní patentové systémy. První kongres přijal zákon „*Patent Act*“, jako první zákon o patentu v roce 1790

Současný právní stav ochrany duševního vlastnictví

Duševní vlastnictví v jeho právně určené podobě lze směřovat, užívat, ale i ochraňovat. Právní úpravu týkající se duševního vlastnictví lze dělit na dva celky, a to jednak již zmiňované autorské právo, které je reprezentováno autorským zákonem, jednak práva průmyslového vlastnictví, jež jsou zakotvena v různých právních předpisech.

V České republice průmyslová práva upravuje

zákon č. **14/1993 Sb.**, o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví, zákon č. **527/1990 Sb.**,
o vynálezech a zlepšovacích návrzích, zákon č. **207/2000 Sb.**, o ochraně průmyslových vzorů, zákon č. 478/1992 Sb.
o užitných vzorech, zákon **529/1991 Sb.** o ochraně topografií polovodičových výrobků, zákon č. **206/2000 Sb.**, o ochraně biotechnologických vynálezů, zákon č. **408/2000 Sb.**
o ochraně práv k odrůdám rostlin, zákon **137/1995 Sb.**
o ochranných známkách a zákon **159/1973 Sb.** o ochraně označení původu výrobků.

Ochrana duševní vlastnictví a podnikatelská praxe

Nejběžnějším problémem s porušováním ochrany duševního vlastnictví má obor marketingu podniků, především v oblasti reklamy. Podnikatelé v dobré vůli a bez znalosti autorského práva použijí úryvek textu, fotografii, kresbu do svých propagačních materiálů a nemají tušení o tom, jak a kým je dílo chráněno a jak a koho žádat o svolení dílo použít, kolik a komu se za použití díla platí. Většinou nic neví o Ochranném svazu autorském, netuší nic o povinnosti nahlašovat použití díla, byť jde jenom o veřejnou produkci populárních písniček třeba u příležitosti výstavní prezentace. Podnikatelé bez zaváhání použijí do svého propagačního letáčku fotografii, cizí dílo a nevědí, jaké autorsko- právní závazky tímto úkonem vznikají.

V oblasti marketingu je potom velmi frekventovaná problematika ochranné známky, značky, loga. Především není mnoha podnikatelům, docela jasné, co je co a často nevědí, jaké právní důsledky plynou z těchto značek u nás a jinde ve světě. Ony písmenka v kroužku: © (copyright – čili autorské právo) , ® (reserve – čili výhradní právo), **TM** (trademark – čili obchodní značka), vytvářejí zmatek v podnikatelských kruzích a bohužel, ani podnikoví právníci jim v tom neporadí, protože v právu na duševní vlastnictví se vyznají zase jenom právní specialisté. Dobré je uvést příklad toho, že to se značkami v kroužku není jednoduché: onen Copyright je například v USA závazný a registrovaný znak, nemůže si ho jenom tak kdokoliv „vlepit“ ke svému dílu. V EU nemá žádnou právní moc, je to jenom znak oznamovací, informační

„Sero sapiunt“ (Pozdě přichází rozum)

Naše ekonomické vysoké školství připravuje studenty na zvládnutí všech oblastí podnikatelského života. Na všechny? Jak již bylo v úvodu naznačeno, v právním vzdělávání mnohdy chybí dostatek informací o ochraně duševního vlastnictví. Při tom jak v oblasti výrobní, tak v oblasti služeb se podnikatelé v praxi setkávají s tímto segmentem lidské produkce téměř každodenně. Většinou v našem právním prostředí, kde často funguje benevolence (neplést si s tolerancí), běžné překračování právních norem a pomalá vymahatelnost práva, v takovém prostředí se drobné prohřešky v ochraně duševního vlastnictví tolerují.

Ovšem je zde základní otázka: je to v pořádku? Neměli by být naši absolventi i v této oblasti dostatečně vzdělaní? Někdy totiž mohou velmi vážně narazit. Půjde například o krádež jejich nedostatečně chráněného vynálezu, patentu, technologického postupu, nebo oni sami zákon poruší, třeba z neznalosti autorského zákona. Potom již lze jenom smutně konstatovat:

LITERTURA

BRUCHANOV M., Stručná historie porušování autorský práv, in:

http://notorola.sh.cvut.cz/~bruxy/Strucna_historie.pdf

KOTLER P., KELLER K.L., Marketing management, 12. vydání. Praha: Grada 2007, ISBN 978-80-247-1359-5

Úřad průmyslového vlastnictví na stránce: <http://www.upv.cz/cs.html>

Zákon č. 408/2000 Sb. , O ochraně biotechnologických vynálezů,

Zákon č. 206/2000 Sb., O ochraně topografií polovodičových výrobků,

Zákon 137/1995 Sb., O ochraně práv k odrůdám rostlin,

Zákon 159/1973 Sb., O ochranných známkách,

Zákon č. 478/1992 Sb., O ochraně průmyslových vzorů,

Zákon č. 14/1993 Sb., O průmyslovém právu,

Zákon 529/1991 Sb., O užitných vzorech,

Zákon č. 207/2000 Sb., O vynálezech a zlepšovacích návrzích,

Děkuji za pozornost